ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
CHRISTINE STIX-HACKL
της 21ης Μαρτίου 2006 [1]

I — Εισαγωγή

1. Σε μια εποχή κατά την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συνδεθεί στο πλαίσιο του μέχρι τούδε δημόσιου διαλόγου κατά τρόπο σχεδόν στερεότυπο με μια πολιτική διαδικασία απομακρυσμένη από τον πολίτη χωρίς ιδιαίτερη σημασία για τους ιδιώτες, θα πρέπει να τονίζονται τα πλεονεκτήματα και οι βελτιώσεις τις οποίες το σχέδιο ολοκληρώσεως της Ευρωπαϊκής Ενώσεως επέφερε από πολλές απόψεις για τους πολίτες της Ενώσεως κατά σαφέστατο τρόπο.

2. Ένα καλό παράδειγμα μιας τέτοιας «επιτυχίας» αποτελεί αναμφισβήτητα η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα των τηλεπικοινωνιών στο πλαίσιο των οποίων η σταδιακή απελευθέρωση και εναρμόνιση των εθνικών αγορών τηλεπικοινωνιών καθώς και των εθνικών ρυθμίσεων από τη δεκαετία του 1980 οδήγησε σε εν γένει μεγαλύτερο ανταγωνισμό και, ως εκ τούτου, σε αισθητά μικρότερες τιμές, ήτοι τηλεφωνικά τέλη για τους συνδρομητές, σε μεγαλύτερη προσφορά προϊόντων καθώς και στην παροχή καλύτερων υπηρεσιών.

3. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Cour d'appel de Bruxelles (ένατο τμήμα) υπέβαλε στο Δικαστήριο ορισμένα ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία της οδηγίας 2002/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας) [2] καθώς και της οδηγίας 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγίας-πλαισίου) [3].

4. Τα ερωτήματα αυτά τίθενται σε σχέση με την αποκαλούμενη φορητότητα ή δυνατότητα μεταφοράς αριθμού, ήτοι τη δυνατότητα των χρηστών —εν προκειμένω ενός κινητού τηλεφώνου- να διατηρήσουν ήτοι να μεταφέρουν στο νέο δίκτυο τον μέχρι τούδε αριθμό τους σε περίπτωση αλλαγής του φορέα εκμεταλλεύσεως δικτύου. Σε μια (εν πάση περιπτώσει σε ορισμένα κράτη μέλη) κεκορεσμένη στην πράξη αγορά, όπως είναι η αγορά της κινητής τηλεφωνίας, η φορητότητα έχει ιδιαίτερη σημασία σε σχέση με την

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

2 — ΕΕ L 108, σ. 51.

3 — ΕΕ L 108, σ. 33.

ύπαρξη αποτελεσματικού ανταγωνισμού, διότι αυξάνει την προθυμία των χρηστών για αλλαγή φορέα εκμεταλλεύσεως δικτύου και διότι, αντιστρόφως, η αδυναμία μεταφοράς τηλεφωνικού αριθμού ή τα έξοδα μιας τέτοιας μεταφοράς ενδέχεται να αποτρέψουν τους χρήστες από την επιλογή ενός νέου παρόχου υπηρεσιών.

5. Συναφώς, τα προδικαστικά ερωτήματα ανέκυψαν κατά την εκδίκαση προσφυγής ενώπιον του Cour d'appel de Bruxelles, την οποία άσκησε η βελγική εταιρία κινητής τηλεφωνίας Mobistar κατά αποφάσεως εθνικής κανονιστικής αρχής, όπως αυτή ορίζεται στην οδηγία-πλαίσιο, ήτοι κατά αποφάσεως του διοικητικού συμβουλίου του Institut belge des services postaux et des télécommunications (στο εξής: IBPT) της 16ης Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το κόστος εγκαταστάσεως ανά μεταφερόμενο αριθμό κινητού τηλεφώνου για το χρονικό διάστημα από 1 Οκτωβρίου 2004 έως 2 Οκτωβρίου 2005 (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).

6. Κατ' ουσίαν, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, αφενός, αν μπορεί ένα κράτος μέλος, ήτοι συγκεκριμένα μία εθνική κανονιστική αρχή, να προβεί εκ των προτέρων σε ρύθμιση της τιμολογήσεως για την παροχή της υπηρεσίας της φορητότητας κατά τέτοιο τρόπο ώστε να καθορίζεται έναντι των εταιριών εκμεταλλεύσεως της κινητής τηλεφωνίας μία ανώτατη τιμή για την τιμολόγηση της παροχής της δυνατότητας μεταφοράς ανά γραμμή ή αριθμό βάσει του «θεωρητικού κόστους ενός αποτελεσματικού φορέα κινητής τηλεφωνίας». Αφετέρου, τίθεται και ένα δικονομικής φύσεως ζήτημα, ήτοι το κατά πόσον το κοινοτικό δίκαιο θέτει συγκεκριμένες απαιτήσεις σε σχέση με τα στοιχεία —ιδίως με τα στοιχεία εμπιστευτικού χαρακτήρα— τα οποία πρέπει να μπορεί να έχει στη διάθεσή του το εθνικό δικαστήριο προκειμένου να είναι σε θέση να αποφανθεί επί του βασίμου προσφυγής που ασκήθηκε κατά της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

II — Νομικό πλαίσιο

Α — *Το κοινοτικό δίκαιο*

1. Το προϊσχύσαν νομικό πλαίσιο

7. Από το προϊσχύσαν νομικό πλαίσιο πρέπει στην υπό κρίση υπόθεση να γίνει μνεία της οδηγίας 97/33/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Ιουνίου 1997, για τη διασύνδεση στο χώρο των τηλεπικοινωνιών προκειμένου να διασφαλισθεί καθολική υπηρεσία και διαλειτουργικότητα, με εφαρμογή των αρχών παροχής ανοικτού δικτύου (ONP) [4] όπως αυτή τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/61/ΕΚ [5] (στο εξής: οδηγία 97/33), η οποία καταργήθηκε από 25 Ιουλίου 2003 με την οδηγία-πλαίσιο.

4 — ΕΕ L 199, σ. 32.

5 — Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Σεπτεμβρίου 1998, για την τροποποίηση της οδηγίας 97/33/ΕΚ σε ό,τι αφορά τη φορητότητα των αριθμών και την προεπιλογή φορέα (ΕΕ L 268, σ. 37).

8. Το πρώτο άρθρο της οδηγίας 97/33 θεσπίζει το ρυθμιστικό πλαίσιο για τη διασφάλιση, εντός της Κοινότητας, της διασυνδέσεως τηλεπικοινωνιακών δικτύων και, ειδικότερα, της διαλειτουργικότητας των υπηρεσιών και προκειμένου να διασφαλιστεί η παροχή καθολικής υπηρεσίας σε περιβάλλον ανοικτών και ανταγωνιστικών αγορών.

9. Κατά το άρθρο 2 της ανωτέρω οδηγίας, η έννοια της «διασυνδέσεως» ορίζεται ως «η υλική και λογική σύνδεση τηλεπικοινωνιακών δικτύων που χρησιμοποιούνται από τον ίδιο ή διαφορετικό οργανισμό προκειμένου να παρέχεται, στους χρήστες ενός οργανισμού, η δυνατότητα να επικοινωνούν με χρήστες του ίδιου ή άλλου οργανισμού ή να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες που παρέχονται από άλλο οργανισμό».

10. Το άρθρο 7 της οδηγίας 97/33 θέτει τις αρχές που διέπουν τα τέλη διασυνδέσεως και τα συστήματα κοστολογήσεως. Συναφώς, το παράρτημα IV της οδηγίας αυτής περιέχει έναν «κατάλογο παραδειγμάτων ως στοιχείων των τελών διασυνδέσεως». Το παράρτημα αυτό ορίζει μεταξύ άλλων:

«Τα τέλη διασύνδεσης μπορεί να περιλαμβάνουν, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, εύλογο μερίδιο του από κοινού αναλαμβανόμενου και του κοινού κόστους που προκύπτουν κατά την παροχή ισότιμης πρόσβασης και φορητότητας αριθμού, καθώς και του κόστους διασφάλισης βασικών απαιτήσεων (διατήρηση της ακεραιότητας του δικτύου, ασφάλεια του δικτύου σε περιπτώσεις καταστάσεως έκτακτης ανάγκης, διαλειτουργικότητα υπηρεσιών και προστασία των δεδομένων).»

11. Το άρθρο 12, παράγραφος 5, της οδηγίας 97/33 προβλέπει:

«Οι εθνικές κανονιστικές αρχές ενθαρρύνουν την ταχύτερη δυνατή εισαγωγή της φορητότητας των αριθμών εκ μέρους του φορέα ώστε οι επιθυμούντες συνδρομητές να μπορούν να διατηρούν τον αριθμό ή τους αριθμούς τους στο σταθερό δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο και στο Ψηφιακό Δίκτυο Ενοποιημένων Υπηρεσιών (ISDN), ανεξαρτήτως του οργανισμού που παρέχει τις υπηρεσίες, στη μεν περίπτωση γεωγραφικών αριθμών σε συγκεκριμένη θέση, στη δε περίπτωση άλλων πλην γεωγραφικών αριθμών σε οποιαδήποτε θέση, και εξασφαλίζουν ότι η διευκόλυνση αυτή παρέχεται το αργότερο την 1η Ιανουαρίου 2000 ή, στις χώρες για τις οποίες ισχύει επιπρόσθετη μεταβατική περίοδος, το ταχύτερο δυνατόν, αλλά όχι αργότερα από δύο έτη μετά από οποιαδήποτε μεταγενέστερη ημερομηνία έχει συμφωνηθεί για την πλήρη ελευθέρωση των υπηρεσιών φωνητικής τηλεφωνίας.

Προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι τα τέλη που καταβάλλουν οι καταναλωτές είναι εύλογα, οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές εξασφαλίζουν μια λογική τιμολόγηση της διασύνδεσης για την παροχή αυτής της διευκόλυνσης.»

2. Το ισχύον νομικό πλαίσιο για τις τηλεπικοινωνίες

12. Στις 7 Μαρτίου 2002, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως εξέδωσαν το νέο, ενιαίο νομικό πλαίσιο για το σύνολο των δικτύων και των υπηρεσιών μεταφοράς υπό τη μορφή τεσσάρων οδηγιών ήτοι, πέραν της οδηγίας-πλαισίου και της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας, την οδηγία 2002/19/ΕΚ, σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους (οδηγία περί προσβάσεως) [6] καθώς και την οδηγία 2002/20/ΕΚ, για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία περί αδειοδοτήσεως) [7].

α) Η οδηγία περί καθολικής υπηρεσίας

13. Το πρώτο άρθρο της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας αφορά την παροχή δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στους τελικούς χρήστες. Σκοπός της οδηγίας είναι να εξασφαλίσει τη διάθεση, σε ολόκληρη την Κοινότητα, προσιτών στο κοινό υπηρεσιών υψηλών προδιαγραφών μέσω πραγματικού ανταγωνισμού και επιλογών, καθώς και την αντιμετώπιση των περιπτώσεων όπου η αγορά δεν καλύπτει ικανοποιητικά τις ανάγκες των τελικών χρηστών.

14. Το άρθρο 30 της οδηγίας προβλέπει σχετικά με τη φορητότητα αριθμών:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι όλοι οι συνδρομητές των διαθέσιμων στο κοινό τηλεφωνικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των κινητών υπηρεσιών, μπορούν να διατηρούν, μετά την υποβολή αίτησης, τον αριθμό ή τους αριθμούς τους, ανεξαρτήτως της επιχείρησης που παρέχει την υπηρεσία:

α) εφόσον πρόκειται για γεωγραφικούς αριθμούς, σε συγκεκριμένο τόπο και

β) εφόσον πρόκειται για μη γεωγραφικούς αριθμούς, σε οποιονδήποτε τόπο.

Η παρούσα παράγραφος δεν ισχύει για τη μεταφορά αριθμών μεταξύ δικτύων που παρέχουν υπηρεσίες σε σταθερές θέσεις και δικτύων κινητής τηλεφωνίας.

Οι εθνικές κανονιστικές αρχές εξασφαλίζουν ότι η τιμολόγηση της διασύνδεσης για την

6 — ΕΕ L 108, σ. 7.
7 — ΕΕ L 108, σ. 21.

παροχή φορητού αριθμού είναι κοστοστρεφής και ότι οι τυχόν άμεσες επιβαρύνσεις των συνδρομητών δεν δρουν αποτρεπτικά για τη χρήση των ευκολιών αυτών.

Οι εθνικές κανονιστικές αρχές δεν επιβάλλουν τιμολόγια λιανικής για τη μεταφορά αριθμού κατά τρόπο που να στρεβλώνει τον ανταγωνισμό, όπως θεσπίζοντας ειδικά ή κοινά τιμολόγια λιανικής.»

β) Η οδηγία-πλαίσιο

15. Το άρθρο 4 της οδηγίας-πλαισίου προβλέπει σε σχέση με την άσκηση προσφυγής κατά αποφάσεων των εθνικών κανονιστικών αρχών τα εξής:

«1) Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν την ύπαρξη αποτελεσματικών μηχανισμών, σε εθνικό επίπεδο, βάσει των οποίων κάθε χρήστης ή επιχείρηση που παρέχει δίκτυα ή/και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών έχει, όταν επηρεάζεται από απόφαση εθνικής κανονιστικής αρχής, δικαίωμα προσφυγής κατά της απόφασης, ενώπιον οργάνου προσφυγής το οποίο μπορεί να είναι δικαστήριο, και το οποίο είναι ανεξάρτητο από τα εμπλεκόμενα μέρη και διαθέτει την απαιτούμενη εμπειρία για την εκτέλεση των καθηκόντων του. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι λαμβάνονται δεόντως υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της υπόθεσης και ότι υπάρχει πραγματικός μηχανισμός προσφυγής. Εν αναμονή του αποτελέσματος μιας τέτοιας προσφυγής, ισχύει η απόφαση της εθνικής κανονιστικής αρχής, εκτός αν το όργανο εκδικάσεως της προσφυγής αποφασίσει άλλως.

2) Εάν το όργανο εκδικάσεως της προσφυγής που αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεν έχει δικαιοδοτικό χαρακτήρα, αιτιολογεί πάντοτε εγγράφως τις αποφάσεις του. Επίσης, στην περίπτωση αυτή, η απόφασή του υπόκειται σε αναθεώρηση από δικαστήριο, κατά την έννοια του άρθρου 234 της Συνθήκης.»

Β — *Η εθνική νομοθεσία*

16. Στο Βέλγιο, τα της φορητότητας των αριθμών κινητής τηλεφωνίας ρυθμίζονται στο βασιλικό διάταγμα της 23ης Σεπτεμβρίου 2002 περί της φορητότητας των αριθμών των τελικών χρηστών των υπηρεσιών κινητών τηλεπικοινωνιών που προσφέρονται στο κοινό (στο εξής: βασιλικό διάταγμα).

17. Το βασιλικό διάταγμα περιέχει, μεταξύ άλλων, διατάξεις σχετικές με την κατανομή των δαπανών στις οποίες υποβάλλονται οι επιχειρήσεις εκμεταλλεύσεως δικτύων για τη μεταφορά αριθμών κινητής τηλεφωνίας.

Διακρίνει τέσσερα είδη δαπανών: το κόστος για την υλοποίηση της φορητότητας, το κόστος εγκαταστάσεως ανά γραμμή ή ανά αριθμό (στο εξής: κόστος εγκαταστάσεως), το κόστος που αφορά την τράπεζα δεδομένων αναφοράς και το κόστος κινήσεως που συνδέεται με τη φορητότητα (στο εξής: κόστος κινήσεως).

18. Το άρθρο 18 του βασιλικού διατάγματος ορίζει το κόστος εγκαταστάσεως ως εξής:

«[...] το άπαξ προκύπτον πρόσθετο κόστος μεταφοράς ενός ή περισσοτέρων κινητών αριθμών, επιπλέον του κόστους για τη μεταφορά πελατών, χωρίς φορητότητα των αριθμών, προς έναν άλλο φορέα ή παρέχοντα υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας ή για την παύση της παροχής της υπηρεσίας.»

19. Κατά το άρθρο 19 του βασιλικού διατάγματος, «το κόστος εγκαταστάσεως ανά γραμμή ή ανά αριθμό [...] καθορίζεται από το Institut βάσει του θεωρητικού κόστους ενός αποτελεσματικού φορέα κινητής τηλεφωνίας. Τα ποσά που καθορίζει το Institut για να καλύπτεται το κόστος εγκαταστάσεως ανά γραμμή ή ανά αριθμό [...] έχουν κοστοστρεφή προσανατολισμό».

20. Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι επίμαχο είναι μόνον το κόστος εγκαταστάσεως στο οποίο υποβάλλεται ο φορέας εκμεταλλεύσεως δικτύου κινητής τηλεφωνίας από το οποίο μεταφέρεται ένας αριθμός τηλεφώνου (στο εξής: φορέας παροχής). Ο φορέας παροχής μπορεί να χρεώσει στον φορέα κινητής τηλεφωνίας προς τον οποίο μεταφέρεται ο αριθμός κινητού τηλεφώνου (στο εξής: λήπτης φορέας) το κόστος εγκαταστάσεως κατά το καθοριζόμενο από την IBPT ύψος, το δε ποσό καλύψεως που καθορίζει προς τούτο η IBPT αποτελεί το ανώτατο ποσό και, επομένως, οι φορείς κινητής τηλεφωνίας μπορούν να συμφωνήσουν χαμηλότερο ποσό. Αντιθέτως, ο φορέας παροχής μπορεί, κατ' αρχήν, να απαιτήσει το καθορισθέν από το IBPT ποσό, ακόμη και αν το πραγματικό κόστος του εγκαταστάσεως είναι χαμηλότερο.

21. Πάντως, κατά το άρθρο 11 του βασιλικού διατάγματος, ο φορέας παροχής δεν μπορεί να ζητήσει αποζημίωση από τον τελικό καταναλωτή ο οποίος μεταφέρει τον αριθμό του· εξάλλου, ο λήπτης φορέας δεν μπορεί να ζητήσει από τον χρήστη αυτόν αποζημίωση υψηλότερη των 15 ευρώ για τη μεταφορά του αριθμού του.

22. Τέλος, κατά το άρθρο 18 του βασιλικού διατάγματος, το κόστος κινήσεως αποτελεί «το πρόσθετο κόστος που προκαλείται στο δίκτυο από κλήσεις προς μεταφερθέντες αριθμούς σε σύγκριση με τις κλήσεις προς μη μεταφερθέντες αριθμούς». Ο φορέας εκμεταλλεύσεως του δικτύου από το οποίο προέρχεται η κλήση και ο οποίος χρεώνει την κλήση στον τελικό χρήστη οφείλει στον φορέα παροχής την αναλογία του επ' αυτού του κόστους κινήσεως.

III — Τα πραγματικά περιστατικά, η κύρια δίκη και τα προδικαστικά ερωτήματα

23. Στο Βέλγιο, οι εταιρίες Belgacom Mobile, Mobistar και Proximus παρέχουν υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας. Η Belgacom Mobile, θυγατρική της Belgacom, εκμεταλλεύεται ένα δίκτυο κινητής τηλεφωνίας υπό την επωνυμία Proximus. Η εταιρία αυτή δραστηριοποιείται στην αγορά κινητής τηλεφωνίας από το 1994 και είχε στην αγορά αυτή επί δύο περίπου έτη μονοπωλιακό καθεστώς νομοθετικώς προβλεπόμενο. Είναι βέβαιον ότι το μερίδιό της στην αγορά υπερβαίνει το 50 % (59 % βάσει των εσόδων) και το 70 % στον τομέα της κινητής τηλεφωνίας που απευθύνεται σε επιχειρηματίες.

24. Η Mobistar δραστηριοποιείται στην οικεία αγορά από τον Αύγουστο του 1996 και είναι η δεύτερη μεγαλύτερη εταιρία κινητής τηλεφωνίας.

25. Η Base εισήλθε στην αγορά το πρώτον το 1998, το δε μερίδιό της στην αγορά εκτιμάται στο 14 % περίπου, πράγμα που αντιστοιχεί σε περίπου 1 105 000 τελικούς χρήστες.

26. Η IBPT καθόρισε με την από 13 Σεπτεμβρίου 2003 προσβαλλόμενη απόφασή της, δυνάμει του άρθρου 19 του βασιλικού διατάγματος, τα ποσά για την κάλυψη του κόστους εγκαταστάσεως ανά επιτυχώς μεταφερθέντα αριθμό κινητού τηλεφώνου για το χρονικό διάστημα από 1ης Οκτωβρίου 2002 έως 1ης Οκτωβρίου 2005, βάσει της χρησιμοποιούμενης στο βασιλικό διάταγμα εννοίας της «θεωρητικού κόστους ενός αποτελεσματικού φορέα κινητής τηλεφωνίας» και κατόπιν διαβουλεύσεων με τους βελγικούς φορείς κινητής τηλεφωνίας Base, Mobistar και Belgacom, σε 3,86 ευρώ για μια απλή εγκατάσταση και σε 23,41 ευρώ για περίπλοκη εγκατάσταση.

27. Κατά της προσβαλλόμενης αποφάσεως της IBPT η Mobistar άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου προσφυγή, κατά την ανοιγείσα δε δίκη, όπου διάδικοι είναι επίσης η Belgacom και η Base, η Mobistar προέβαλε ότι το κόστος εγκαταστάσεως το οποίο καθόρισε η προσβαλλόμενη απόφαση είναι υπέρμετρα υψηλό και δεν αντιστοιχεί στο θεωρητικό κόστος ενός αποτελεσματικού φορέα κινητής τηλεφωνίας κατά την έννοια του άρθρου 19 του βασιλικού διατάγματος. Η Base συμμερίζεται κατ' ουσίαν την άποψη της Mobistar, ωστόσο στρέφεται κυρίως κατά της μεθόδου υπολογισμού καθ' εαυτήν, κατ' εφαρμογήν της οποίας το κόστος εγκαταστάσεως καθορίζεται βάσει του θεωρητικού κόστους ενός αποτελεσματικού φορέα κινητής τηλεφωνίας. Κατά την άποψή της, το κόστος εγκαταστάσεως θα έπρεπε να καθορίζεται βάσει του πραγματικού κόστους του εκάστοτε φορέα κινητής τηλεφωνίας. Ως εκ τούτου, είναι παράνομο και το βασιλικό διάταγμα, διότι παραβιάζει με τον τρόπο αυτόν το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας.

28. Αντιθέτως, η Belgacom θεωρεί ότι το ύψος του καθορισθέντος ποσού προς κάλυψη του κόστους εγκαταστάσεως είναι υπερβολικά χαμηλό, ζητεί δε επίσης την ακύρωση της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Ωστόσο, η Belgacom θεωρεί, όπως και η IBPT, ότι το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας δεν αφορά το κόστος εγκαταστάσεως, αλλά μόνον το κόστος κινήσεως που συνδέεται με τη μεταφορά αριθμού και δεν εφαρμόζεται στο κόστος εγκαταστάσεως.

29. Το αιτούν δικαστήριο προβαίνει στην prima facie διαπίστωση ότι η προσβαλλόμενη απόφαση στερείται νομικής βάσεως. Θεωρεί ότι επί του παρόντος δεν προκύπτει από το νέο νομικό πλαίσιο για τις τηλεπικοινωνίες το αν τα κράτη μέλη δικαιούνται να περιορίζουν τη διαπραγματευτική ελευθερία όλων των φορέων προβλέποντας την υποχρέωση προσαρμογής των τιμών ανάλογα με το κόστος ή λαμβάνοντας μέτρα για τον καθορισμό ενιαίας τιμής για μια υπηρεσία την οποία παρέχει ένας φορέας σε άλλον. Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι είναι βάσιμη η επιχειρηματολογία της Base κατά την οποία το άρθρο 30 δεν αφορά μόνον τις τιμές για τον τερματισμό των κλήσεων, αλλά όλες τις δαπάνες που προκαλούνται από τη μεταφορά αριθμού. Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι από τη διάταξη αυτή δεν μπορεί να συναχθεί ότι βούληση του κοινοτικού νομοθέτη ήταν να αναθέσει στις εθνικές αρχές την αποστολή να καθορίζουν εκ των προτέρων αυτές αντί των φορέων το κόστος εγκατάστάσεως μέσω ενός γενικού και αφηρημένου μέτρου. Επομένως, το βασιλικό διάταγμα αντιβαίνει, ανεξαρτήτως της μεθόδου υπολογισμού, στην οδηγία περί καθολικής υπηρεσίας.

30. Στην περίπτωση που οι νομικές βάσεις της προσβαλλόμενης αποφάσεως δεν αντιβαίνουν στο κοινοτικό δίκαιο, το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει να εξετάσει μεταξύ άλλων αν η IBPT υπέπεσε σε εσφαλμένες εκτιμήσεις κατά τον καθορισμό των ανώτατων ποσών, ήτοι κατά την επεξεργασία του μοντέλου κόστους. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο τονίζει ότι δεν διαθέτει όλα τα στοιχεία τα οποία έλαβε η IBPT από τους φορείς και ότι η IBPT επικαλείται συναφώς την υποχρέωση της διασφαλίσεως του απορρήτου.

31. Στο ανωτέρω πλαίσιο, το Cour d'appel de Bruxelles υπέβαλε στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με απόφασή του της 14ης Οκτωβρίου 2004 η οποία εκδόθηκε επί της εκκρεμούς ενώπιόν του υποθέσεως και η οποία περιήλθε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 19 Οκτωβρίου 2004, τα ακόλουθα ερωτήματα για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως:

Όσον αφορά την υπηρεσία φορητότητας των αριθμών που προβλέπει το άρθρο 30 της οδηγίας 2002/22/ΕΚ (οδηγία καθολικής υπηρεσίας):

1. Αφορά το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας, το οποίο προβλέπει ότι οι εθνικές κανονιστικές αρχές εξασφαλίζουν ότι η τιμολόγηση της διασυνδέσεως για την παροχή φορητού αριθμού είναι κοστοστρεφής, μόνον το κόστος που συνδέεται με τη συχνότητα των κλήσεων προς τον μεταφερόμενο αριθμό ή και την τιμολόγηση του κόστους στο οποίο υποβάλλονται οι φορείς για την ικανοποίηση των αιτήσεων μεταφοράς του αριθμού;

2. Αν το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας αφορά μόνον το κόστος διασυνδέσεως που έχει σχέση με τη συχνότητα των κλήσεων προς τον μεταφερόμενο αριθμό, έχει την έννοια ότι:

   α) αφήνει τους φορείς ελεύθερους να διαπραγματεύονται τους εμπορι-

κούς όρους για την παροχή της υπηρεσίας και απαγορεύει στα κράτη μέλη να επιβάλλουν εκ των προτέρων εμπορικούς όρους στις επιχειρήσεις που υπέχουν την υποχρέωση παροχής της υπηρεσίας φορητότητας του αριθμού όσον αφορά τις παροχές που συνδέονται με την ικανοποίηση αιτήματος μεταφοράς;

β) απαγορεύει στα κράτη μέλη να επιβάλλουν εκ των προτέρων εμπορικούς όρους για την παροχή της εν λόγω υπηρεσίας στους φορείς που έχουν χαρακτηρισθεί ως έχοντες σημαντική ισχύ σε δεδομένη αγορά;

γ) εθνικό μέτρο που εξουσιοδοτεί την εθνική κανονιστική αρχή να προκαθορίζει για το σύνολο των φορέων και για καθορισμένο χρονικό διάστημα το μέγιστο ύψος των τελών που ο φορέας παροχής μπορεί να απαιτήσει από τον λήπτη φορέα;

δ) εθνικό μέτρο που παρέχει στον φορέα παροχής το δικαίωμα να εφαρμόζει την τιμολόγηση που έχει καθορίσει η εθνική κανονιστική αρχή, απαλλάσσοντάς τον της υποχρεώσεως να αποδείξει ότι η τιμολόγηση που εφαρμόζει είναι κοστοστρεφής ως προς το δικό του κόστος;

3. Αν το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας έχει την έννοια ότι επιβάλλει στο σύνολο των φορέων την υποχρέωση κοστοστρέφειας όσον αφορά το κόστος φορητότητας αριθμού, σημαίνει τούτο ότι δεν επιτρέπει:

Όσον αφορά το δικαίωμα προσφυγής που προβλέπει το άρθρο 4 της οδηγίας 2002/21/ΕΚ (οδηγία-πλαίσιο):

α) εθνικό κανονιστικό μέτρο που επιβάλλει συγκεκριμένη μέθοδο υπολογισμού για τον υπολογισμό του κόστους;

β) εθνικό μέτρο που προκαθορίζει την κατανομή του κόστους μεταξύ των φορέων;

Έχει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας-πλαισίου την έννοια ότι η αρχή που ορίζεται για να αποφαίνεται επί προσφυγών πρέπει να μπορεί να διαθέτει όλα τα αναγκαία στοιχεία προκειμένου να λαμβάνονται δεόντως υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της υποθέσεως, περιλαμβανομένων των στοιχείων εμπιστευτικού χαρακτήρα βάσει των οποίων η εθνική κανονιστική αρχή εξέδωσε την απόφαση που αποτελεί το αντικείμενο της προσφυγής;

IV — Απάντηση των προδικαστικών ερωτημάτων

IBPT υπέπεσε σε εσφαλμένες εκτιμήσεις με την προσβαλλόμενη απόφαση σε σχέση με την επεξεργασία ενός θεωρητικού μοντέλου κόστους και τον υπολογισμό των ποσών.

Α — *Επί της ερμηνείας του άρθρου 30 της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας (πρώτο, δεύτερο και τρίτο προδικαστικό ερώτημα)*

34. Το πρώτο ερώτημα αφορά κατ' ουσίαν το αν το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας καλύπτει και το κόστος εγκαταστάσεως της φορητότητας ή απλώς το κόστος κινήσεως.

1. Αντικείμενο των προδικαστικών ερωτημάτων και ουσιώδη επιχειρήματα των μετεχόντων στη διαδικασία

35. Το δεύτερο ερώτημα τίθεται για την περίπτωση που δοθεί αρνητική απάντηση στο ανωτέρω ερώτημα και, ως εκ τούτου, αφορά κατ' ουσίαν το αν το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας απαγορεύει την εκ των προτέρων ρύθμιση του κόστους εγκαταστάσεως της φορητότητας ή αν επιτρέπει σε κάθε περίπτωση μία τέτοια ρύθμιση σε σχέση με φορείς που έχουν σημαντική ισχύ στην αγορά.

32. Κατ' αρχάς, πρέπει να εξεταστεί εγγύτερα το αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας, κατά το μέτρο που το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο με τα τρία πρώτα ερωτήματά του , τα οποία περιλαμβάνουν περισσότερα σκέλη, την ερμηνεία του άρθρου 30 της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας.

36. Το τρίτο ερώτημα τίθεται προφανώς για την περίπτωση που δοθεί καταφατική απάντηση στο πρώτο ερώτημα και για την περίπτωση που το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας αφορά το κόστος εγκαταστάσεως όλων των φορέων. Με τα επιμέρους σκέλη του ερωτήματος αυτού, το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται στα διάφορα χαρακτηριστικά της προσβαλλόμενης αποφάσεως, ήτοι στη νομική βάση της και τη μέθοδο που εφαρμόζει, και ερωτά αν τα χαρακτηριστικά αυτά ή η μέθοδος συνάδουν με το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας.

33. Αυτά τα τρία προδικαστικά ερωτήματα αφορούν, όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, το ζήτημα της νομιμότητας της νομικής βάσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως, ήτοι αφορούν άμεσα το βασιλικό διάταγμα, ενώ το αιτούν δικαστήριο θέτει το τέταρτο ερώτημα στην περίπτωση που η νομική βάση της προσβαλλόμενης αποφάσεως είναι νόμιμη υπό το πρίσμα της απαντήσεως του Δικαστηρίου και, ως εκ τούτου, πρέπει να εξεταστεί αν η

37. Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν με τα πρώτα τρία ερωτήματά του, τα οποία θα εξεταστούν από κοινού στη συνέχεια, αν αντιβαίνει στο άρθρο 30 της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας εθνική ρύθμιση (στο εξής και ως: επίμαχη ρύθμιση) η οποία προβλέπει ότι το (ανώτατο) ύψος των ποσών προς κάλυψη του κόστους εγκαταστάσεως της φορητότητας καθορίζεται εκ των προτέρων για κάθε φορέα κινητής τηλεφωνίας βάσει ενός θεωρητικού μοντέλου ενός αποτελεσματικού φορέα ο οποίος δραστηριοποιείται στην οικεία αγορά [8].

38. Επί του ζητήματος αυτού υπέβαλαν στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας γραπτές παρατηρήσεις τόσο η Mobistar, η Belgacom Mobile, η Base, η IBPT, η Επιτροπή όσο και οι Κυβερνήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου, της Λιθουανίας, της Ιταλίας και της Κύπρου, των οποίων οι βασικές γραμμές μπορούν να συνοψιστούν ως εξής.

39. Η Mobistar φρονεί ότι το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας αφορά μόνον το κόστος κινήσεως, όχι όμως το κόστος εγκαταστάσεως της φορητότητας, εντούτοις δεν θεωρεί ότι αντιβαίνει στο άρθρο 30 της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας, εξεταζόμενη στο σύνολό της, εθνική ρύθμιση όπως η επίμαχη εν προκειμένω.

40. Η Belgacom συμμερίζεται κατ' ουσίαν την ανωτέρω άποψη και τονίζει μεταξύ άλλων ότι σκοπός της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας δεν είναι η πλήρης εναρμόνιση των ρυθμίσεων σε σχέση με τη φορητότητα και ότι η οδηγία αυτή περιέχει συναφώς απλώς ορισμένες διατάξεις με ένα ελάχιστο περιεχόμενο για τα κράτη μέλη.

41. Η IBPT, η Επιτροπή καθώς και η Λιθουανική και η Κυπριακή Κυβέρνηση υποστηρίζουν ότι το άρθρο 30, παράγραφος 2, καλύπτει μόνον το κόστος κινήσεως, και δη γενικώς με το επιχείρημα ότι η διεκπεραίωση των αιτήσεων μεταφοράς και το συναφές κόστος εγκαταστάσεως δεν εμπίπτουν στην έννοια της «διασυνδέσεως». Πλην της Κυπριακής Κυβερνήσεως, οι ανωτέρω μετέχοντες στη διαδικασία συμφωνούν κατ' αποτέλεσμα —τονίζοντάς το με διαφορετικό τρόπο έκαστος— στο ότι ένα κράτος μέλος μπορεί να θεσπίσει ρύθμιση για τη φορητότητα όπως είναι η επίμαχη εν προκειμένω. Αντιθέτως, η Κυπριακή Κυβέρνηση καταλήγει, επικαλούμενη το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας-πλαισίου, στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας απαγορεύει στα κράτη μέλη να επιβάλλουν εκ των προτέρων στους φορείς εμπορικούς όρους σε σχέση με την παροχή της φορητότητας. Συναφώς, τα κράτη μέλη μπορούν απλώς εκ των υστέρων να λάβουν ορισμένα μέτρα.

42. Αντιθέτως, η Base, η Ιταλική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υποστηρίζουν ότι το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας καλύπτει τόσο το κόστος κινήσεως όσο και το κόστος εγκαταστάσεως της φορητότητας. Αμφότερες οι ανωτέρω κυβερνήσεις φρονούν ότι η διάταξη αυτή επιτρέπει στα κράτη

8 — Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας εφαρμόζεται στο κόστος εγκαταστάσεως και ότι το βασιλικό διάταγμα, ανεξαρτήτως της χρησιμοποιηθείσας μεθόδου υπολογισμού, αντιβαίνει στη διάταξη αυτή ήδη εκ του λόγου ότι αναθέτει σε εθνικές αρχές να καθορίζουν γενικώς και εκ των προτέρων το κόστος εγκαταστάσεως. Ωστόσο, το βασιλικό διάταγμα αντιβαίνει στην οδηγία περί καθολικής υπηρεσίας και στον βαθμό που επιβάλλει στις εθνικές κανονιστικές αρχές μία συγκεκριμένη μέθοδο για τον υπολογισμό του κόστους. Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι η προσβαλλόμενη απόφαση στερείται νομικού ερείσματος.

μέλη να θεσπίζουν εκ των προτέρων ρυθμίσεις όπως είναι η επίμαχη εν προκειμένω για όλους τους φορείς. Εντούτοις, η Base υποστηρίζει ότι, βάσει του άρθρου 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας, το κόστος εγκαταστάσεως πρέπει να καθορίζεται βάσει του εκάστοτε πραγματικού κόστους του φορέα παροχής και όχι βάσει ενός θεωρητικού μοντέλου ενός αποτελεσματικού φορέα στην οικεία αγορά.

2. Εκτίμηση

43. Ας λεχθεί εισαγωγικώς ότι το Δικαστήριο —στο πλαίσιο μιας διαδικασίας που έχει ως αντικείμενο τη νομιμότητα αποφάσεως εθνικής κανονιστικής αρχής— καλείται με τα τρία πρώτα προδικαστικά ερωτήματα να απαντήσει αν το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας απαγορεύει σε κράτος μέλος να προβλέπει ότι η εθνική κανονιστική αρχή καθορίζει, βάσει ενός θεωρητικού υποδείγματος κόστους εκ των προτέρων και σε σχέση με όλους τους φορείς, ένα ανώτατο ποσό το οποίο μπορεί ο φορέας παροχής να απαιτήσει από τον λήπτη φορέα προκειμένου να καλύψει το κόστος εγκαταστάσεως ανά μεταφερόμενη γραμμή ή αριθμό.

44. Θα απαντήσω στα ερωτήματα αυτά — όπως και η πλειονότητα των μετεχόντων στη διαδικασία— σε δύο ουσιαστικώς στάδια. Στο πρώτο στάδιο, πρέπει να ερευνηθεί αν το κόστος εγκαταστάσεως περιλαμβάνεται μεταξύ των τιμολογούμενων στοιχείων για τα οποία η εθνική κανονιστική αρχή οφείλει να μεριμνά, βάσει του άρθρου 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας, όπως αυτά αποτελούν συνάρτηση του κόστους. Στο δεύτερο στάδιο, πρέπει να εξεταστεί αν επιτρέπεται στις εθνικές κανονιστικές αρχές να το πράττουν διά του εκ των προτέρων καθορισμού ανώτατων τιμών για όλους τους φορείς βάσει ενός θεωρητικού υποδείγματος κόστους.

45. Κατ' αρχάς, πρέπει να λεχθεί ότι η οδηγία περί καθολικής υπηρεσίας δεν ορίζει αναλυτικότερα την έννοια του όρου «τιμολόγηση της διασύνδεσης για την παροχή φορητού αριθμού» του άρθρου 30, παράγραφος 2.

46. Πλείονες εκ των μετεχόντων στη διαδικασία υποστήριξαν ότι το πραγματικό της διατάξεως αυτής καλύπτει μόνον το κόστος κινήσεως προς τον μεταφερθέντα αριθμό αιτιολογώντας την άποψη αυτή κυρίως με το επιχείρημα ότι η εγκατάσταση της φορητότητας, η οποία συνίσταται σε μία διοικητική ενέργεια ή σε μία ενέργεια πληροφορικής —εν αντιθέσει προς τη συχνότητα τηλεφωνικών κλήσεων προς τον μεταφερθέντα αριθμό—, δεν περιλαμβάνει ή προϋποθέτει καμία διασύνδεση υπό την έννοια μιας «υλικής και λογικής συνδέσεως τηλεπικοινωνιακών δικτύων», όπως αυτή ορίζεται στην οδηγία 97/33 καθώς και στην οδηγία περί προσβάσεως.

47. Ανεξαρτήτως του ότι η έννοια της διασυνδέσεως, όπως την ορίζει το άρθρο 2, στοιχείο β΄, της οδηγίας περί προσβάσεως ή το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 97/33, δεν έχει κατ' ανάγκην το ίδιο περιεχόμενο, στο πλαίσιο της οδηγίας περί

καθολικής υπηρεσίας, με αυτό που έχει στις ανωτέρω οδηγίες, δεν θεωρώ ότι είναι πειστική αυτή η συσταλτική ερμηνεία, η οποία αφορά την έννοια της διασυνδέσεως και τα τεχνικά χαρακτηριστικά της μεταφοράς.

48. Ενδέχεται μεν να ευσταθεί, όπως υποστήριξε π.χ. η Belgacom, ότι η μεταφορά ενός αριθμού είναι εφικτή από τεχνικής απόψεως και άνευ «υλικής και λογικής συνδέσεως» μεταξύ των δικτύων του φορέα παροχής και του λήπτη φορέα, ενώ η συχνότητα τηλεφωνικών κλήσεων προς τον μεταφερθέντα αριθμό απαιτεί εν πάση περιπτώσει μία τέτοιου είδους σύνδεση, πλην όμως, αυτή η διαφορά είναι κάπως τεχνητή και πρέπει να σχετικοποιηθεί στον βαθμό που η φορητότητα έχει, σε τελευταία ανάλυση, νόημα μόνο στον χώρο των τηλεπικοινωνιών εντός του οποίου τα διάφορα δίκτυα, μεταξύ των οποίων είναι εφικτή η φορητότητα, διασυνδέονται ούτως ώστε να είναι δυνατή η επικοινωνία και πέραν των ορίων του δικτύου. Πέραν αυτού, η εγκατάσταση της μεταφοράς, ήτοι η διοικητική επεξεργασία και η τεχνική εγκατάσταση της μεταφοράς από τον φορέα παροχής, αποτελεί προϋπόθεση προκειμένου να είναι πράγματι δυνατή η σύνδεση στο δίκτυο του λήπτη φορέα προς τον αριθμό που έχει δοθεί. Ως προς το σημείο αυτό, φρονώ ότι ουδέν εμποδίζει την υπαγωγή της εγκαταστάσεως της μεταφοράς καθώς και τη συχνότητα τηλεφωνικών κλήσεων, ήτοι την εκτροπή της κλήσεως προς τον αριθμό που έχει μεταφερθεί στο δίκτυο του λήπτη φορέα, στην έννοια της «διασυνδέσεως για την παροχή φορητού αριθμού».

49. Εντούτοις, κατά της ανωτέρω ερμηνείας προβάλλεται κατά τα λοιπά ότι το παράρτημα IV της οδηγίας 97/33 προβλέπει ότι τα τέλη διασυνδέσεως μπορούν να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, και εύλογο μερίδιο του κόστους που προκύπτει από τη χορήγηση της δυνατότητας μεταφοράς αριθμών. Τούτο δεικνύει ότι η εγκατάσταση της φορητότητας δεν αποτελεί υπηρεσία διασυνδέσεως, διότι άλλως θα ήταν περιττή η χωριστή αυτή μνεία.

50. Αντιθέτως, η άποψή μου είναι ότι η ως άνω μνεία του κόστους για την εγκατάσταση της φορητότητας στο παράρτημα IV της οδηγίας 97/33 επιρρωννύει τη γενική σχέση μεταξύ της εγκαταστάσεως της φορητότητας και της διασυνδέσεως, δεδομένου ότι το κόστος που προκύπτει από την παροχή της φορητότητας αναγράφεται ως παράδειγμα στον κατάλογο «στοιχείων των τελών διασυνδέσεως». Πέραν αυτού, κατά το μέρος 1, στοιχείο α΄, του παραρτήματος VII της ίδιας οδηγίας, οι απαιτήσεις σε σχέση με τη φορητότητα αριθμών ανήκουν στους τομείς που εμπίπτουν στο «πλαίσιο για τις διαπραγματεύσεις συμφωνιών σύνδεσης», για τους οποίους η εθνική κανονιστική αρχή μπορεί να καθορίζει εκ των προτέρων τους όρους.

51. Ωστόσο, η ερμηνεία του άρθρου 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας, εξεταζομένου στη συνάφειά του, ήτοι υπό το πρίσμα του στόχου και του σκοπού του, συνηγορεί υπέρ της απόψεως ότι η διάταξη αυτή καλύπτει, πέραν του κόστους κινήσεως, και το κόστος εγκαταστάσεως.

52. Πράγματι, σκοπός του κοινοτικού κανονιστικού πλαισίου για τις τηλεπικοινωνίες, στο οποίο ανήκει η οδηγία περί καθολικής υπηρεσίας, είναι μεταξύ άλλων η διασφάλιση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στον τομέα αυτό [9]. Στην 40ή αιτιολογική σκέψη της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας, η φορητότητα αριθμού χαρακτηρίζεται συγκεκριμένα ως «βασικό μέσο διευκόλυνσης των επιλογών του καταναλωτή και του αποτελεσματικού ανταγωνισμού σε ανταγωνιστικό τηλεπικοινωνιακό περιβάλλον».

53. Όπως καθίσταται σαφές από το ανωτέρω χωρίο, η φορητότητα αριθμού, θεωρούμενη καθ' εαυτήν, έχει σημασία από δύο απόψεις οι οποίες αποτελούν τις δυο πλευρές του αυτού νομίσματος: αφενός, σε σχέση με τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό μεταξύ των φορέων κινητής τηλεφωνίας, γεγονός που ενισχύει τη φορητότητα κατά το μέτρο που διευκολύνει τους χρήστες —και δη αίροντας το μειονέκτημα της αλλαγής αριθμού— να αλλάζουν φορέα και, ως εκ τούτου, αίρει ένα εμπόδιο στον ανταγωνισμό μεταξύ των φορέων για την προσέλκυση χρηστών κινητών τηλεφώνων. Αφετέρου, σε σχέση με το συμφέρον των ίδιων των συνδρομητών για μία όσο το δυνατόν απρόσκοπτη αλλαγή μεταξύ διαφόρων φορέων με παράλληλη διατήρηση του αριθμού που έχουν μέχρι τούδε και, ως εκ τούτου, για ένα μεγαλύτερο φάσμα επιλογών. Το τελευταίο αυτό σημείο, το οποίο αφορά ως επί το πλείστον τους συνδρομητές, τονίζεται στην οδηγία περί καθολικής υπηρεσίας δια της ρυθμίσεως της φορητότητας αριθμών κινητών τηλεφώνων στο κεφάλαιο IV σχετικά με τα «συμφέροντα και δικαιώματα τελικού χρήστη».

9 — Βλ., μεταξύ άλλων, το άρθρο 8 της οδηγίας-πλαισίου.

54. Τυχόν υπερβολικά υψηλό κόστος εγκαταστάσεως της φορητότητας αποτελεί προφανώς επιβάρυνση για ένα φορέα που επιθυμεί να προσελκύσει νέους πελάτες και, ως εκ τούτου, μπορεί να δυσχεράνει την είσοδο στην αγορά ενός νέου φορέα. Στον βαθμό που ο λήπτης φορέας μετακυλίει το κόστος εγκαταστάσεως στους τελικούς χρήστες —πράγμα το οποίο, αν δεν το πράξει άμεσα, εν πάση περιπτώσει υποχρεούται να το πράξει έμμεσα μέσω της γενικής τιμολογιακής διαρθρώσεώς του—, αυτό το κόστος της φορητότητας ενδέχεται να αποθαρρύνει τους συνδρομητές από να το κάνουν χρήση της δυνατότητας μεταφοράς αριθμού και από το να αλλάξουν δίκτυο.

55. Με τον τρόπο αυτόν, η δυνατότητα της μεταφοράς αριθμού δεν μπορεί να «εξουδετερώσει» τον «παράγοντα αριθμός κλήσεως» ως κριτήριο κατά την επιλογή της εταιρίας υπέρ των εύλογων κριτηρίων του ανταγωνισμού όπως είναι η ποιότητα και η τιμή, αλλά ο αριθμός κλήσεως εξακολουθεί να αποτελεί, λόγω του κόστους της μεταφοράς αριθμού, εμπόδιο που αποθαρρύνει τους συνδρομητές εταιριών κινητής τηλεφωνίας να αλλάξουν εταιρία καθώς και εμπόδιο για τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό μεταξύ των εταιριών κινητής τηλεφωνίας. Εξάλλου, από τη δεύτερη ημιπερίοδο του άρθρου 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας συνάγεται επίσης, σε σχέση με τα οποιαδήποτε έμμεσα τέλη, ότι σκοπός της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας είναι να αποτραπεί το ενδεχόμενο αποθαρρύνσεως των συνδρομητών από τη χρήση της υπηρεσίας της φορητότητας.

56. Στη συνάφεια αυτή, πρέπει περαιτέρω να τονιστεί ότι οι φορείς που έχουν καθιερωθεί στην αγορά, ήτοι οι φορείς με σημαντική ισχύ στην αγορά —συχνά πρόκειται για τις επιχειρήσεις οι οποίες πριν από

την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών διέθεταν αποκλειστικά δικαιώματα—, οι οποίοι διαθέτουν μεγάλο πελατολόγιο, ενδιαφέρονται περισσότερο να διατηρήσουν τους τελικούς χρήστες τους και δεν εξαρτώνται στον ίδιο βαθμό, όπως ένας ανερχόμενος ανταγωνιστής, από τους «πελάτες εκ μεταφοράς». Αυτοί οι καθιερωμένοι φορείς —οι οποίοι όσους περισσότερους τελικούς χρήστες έχουν τόσο συχνότερα εμφανίζονται ως φορείς παροχής— έχουν επομένως, όπως είναι φυσικό, συμφέρον προς όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αύξηση του κόστους εγκαταστάσεως. Διά της εφαρμογής υπερβολικά υψηλού κόστους εγκαταστάσεως οι φορείς παροχής μπορούν να αποτρέψουν τους πελάτες τους από την αλλαγή φορέα, ήτοι να προσπορίσουν στις εταιρίες τους, στην περίπτωση αποχωρήσεως ενός πελάτη, ορισμένο αντιστάθμισμα για την απώλειά του.

57. Επομένως, υπό το πρίσμα αυτό, τυχόν ερμηνεία βάσει της οποίας η αρχή της κοστοστρέφειας του άρθρου 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας δεν καλύπτει το κόστος εγκαταστάσεως θα ήταν αντίθετη προς το περιεχόμενο και τον σκοπό της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας και θα περιόριζε σημαντικά την πρακτική αποτελεσματικότητά της σε σχέση με τη φορητότητα.

58. Επίσης, δεν θα μπορούσε να γίνει κατανοητό για ποιον λόγο, όπως υποστήριξε μεγάλο μέρος των μετεχόντων στη διαδικασία, θα πρέπει να εμπίπτει στο άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας το κόστος κινήσεως και όχι το κόστος εγκαταστάσεως, αφού μάλιστα ο τελικός χρήστης, ο οποίος κάνει χρήση της δυνατότητας φορητότητας, καλείται να φέρει άμεσα το κόστος εγκαταστάσεως (στο Βέλγιο ο λήπτης φορέας μπορεί να ζητήσει από τον τελικό χρήστη έως και 15 ευρώ για τη μεταφορά του αριθμού) ή τουλάχιστον έμμεσα. Αντιθέτως, ο φορέας παροχής χρεώνει το κόστος κινήσεως στον φορέα από το δίκτυο του οποίου ενεργοποιείται η κλήση προς τον μεταφερθέντα αριθμό, ήτοι σε τελευταία ανάλυση στον εκάστοτε καλούντα.

59. Επομένως, ενώ το κόστος κινήσεως αποτελεί κόστος το οποίο δεν υποχρεούται να φέρει ο τελικός χρήστης ο οποίος κάνει χρήση της δυνατότητας φορητότητας, στην περίπτωση του κόστους εγκαταστάσεως πρόκειται για κόστος το οποίο ο λήπτης φορέας μετακυλίει άμεσα ή έμμεσα στον συνδρομητή αυτόν.

60. Ωστόσο, στο πλαίσιο ρεαλιστικής θεωρήσεως των πραγμάτων, φρονώ ότι το κόστος, το οποίο καλείται να φέρει ο ίδιος ο συνδρομητής, βαρύνει περισσότερο στην απόφασή του να αλλάξει φορέα απ' ό,τι τα τυχόν επιπλέον έξοδα που βαρύνουν αυτούς που τον καλούν.

61. Υπό το πρίσμα αυτό, πράγματι το κόστος εγκαταστάσεως έχει μεγαλύτερη σημασία απ' ό,τι το κόστος κινήσεως σε σχέση με τη δυνατότητα του συνδρομητή να κάνει χρήση της υπηρεσίας μεταφοράς αριθμού, ήτοι σε σχέση με τυχόν «αποθάρρυνσή» του. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο στην περίπτωση ενός συστήματος «direct routing», όπως είναι αυτό που υπάρχει στο Βέλγιο, στο οποίο οι κλήσεις από βελγικά δίκτυα διαβιβάζονται στον μεταφερθέντα

αριθμό και, ως εκ τούτου, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, μόνο στην περίπτωση κλήσεων από το εξωτερικό προς τον μεταφερθέντα αριθμό ανακύπτει πράγματι κόστος κινήσεως.

62. Και υπό το ανωτέρω πρίσμα, είναι απολύτως εύλογο το ότι η υποχρέωση των εθνικών κανονιστικών αρχών να μεριμνούν δυνάμει του άρθρου 30, παράγραφος 2, προκειμένου η τιμολόγηση της μεταφοράς αριθμού να αποτελεί συνάρτηση του κόστους αφορά εκτός από το κόστος κινήσεως και το κόστος εγκαταστάσεως.

63. Ως εκ τούτου, το επόμενο ζήτημα που πρέπει να εξεταστεί είναι αν επιτρέπεται στις εθνικές κανονιστικές αρχές να μεριμνούν όπως το κόστος εγκαταστάσεως αποτελεί συνάρτηση του κόστους δια του εκ των προτέρων καθορισμού ανώτατων τιμών για όλους τους φορείς βάσει ενός θεωρητικού υποδείγματος κόστους. Σύμφωνα με τη διάταξη περί παραπομπής και τους ισχυρισμούς των μετεχόντων στη διαδικασία, κρίσιμα είναι εν προκειμένω δύο ουσιαστικώς σημεία. Αφενός, το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής της αρχής της κοστοστρέφειας σε σχέση με τη φορητότητα βάσει του άρθρου 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας, καθώς και το αν απαγορεύεται στα κράτη μέλη να παραχωρήσουν στις εθνικές κανονιστικές αρχές την εξουσία να επιβάλλουν εκ των προτέρων όρους ή υποχρεώσεις σε όλους τους φορείς σε σχέση με το κόστος φορητότητας ή μόνο στους φορείς με σημαντική ισχύ στη αγορά. Αφετέρου, το κατά πόσον η μέθοδος της ρυθμίσεως είναι, καθ' εαυτήν, σύμφωνη με το κοινοτικό δίκαιο, ήτοι ο καθορισμός μιας ανώτατης τιμής βάσει ενός υποθετικού μοντέλου αποτελεσματικού φορέα επί της οικείας αγοράς.

64. Όπως προκύπτει από τις ανωτέρω αναπτύξεις μου, στο πλαίσιο της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας η δυνατότητα μεταφοράς αριθμού θεωρείται δικαίωμα για τον συνδρομητή, ήτοι τον τελικό χρήστη, αυτός δε πρέπει να μπορεί να κάνει χρήση του δικαιώματος αυτού, όπως ρητώς προκύπτει από την 40ή αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής, ανεξαρτήτως της επιχειρήσεως η οποία παρέχει την υπηρεσία, ήτοι ανεξαρτήτως του ποιος είναι ο φορέας παροχής ή ο λήπτης φορέας. Ως εκ τούτου, και οι τρεις παράγραφοι του άρθρου 30 δεν διακρίνουν μεταξύ επιχειρήσεων που έχουν ή που δεν έχουν σημαντική ισχύ στην αγορά.

65. Επομένως, κατόπιν των ανωτέρω επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η υποχρέωση όπως «η τιμολόγηση της διασύνδεσης για την παροχή φορητού αριθμού» αποτελεί εν γένει συνάρτηση του κόστους ισχύει εν προκειμένω για το κόστος εγκαταστάσεως, και δη ανεξαρτήτως του αν στην τιμολόγηση αυτή προβαίνουν φορείς με ή χωρίς ισχύ στην αγορά.

66. Ωστόσο, δεν πρέπει να παραβλέπεται ότι το αιτούν δικαστήριο έθεσε το ερώτημα σχετικά με τη ρυθμιστική εξουσία των εθνικών κανονιστικών αρχών, έχοντας υπόψη του ότι στο νέο νομοθετικό πλαίσιο για τις τηλεπικοινωνίες —εξάλλου όπως

ακριβώς και στο προϊσχύσαν νομοθετικό πλαίσιο— δίδεται κατ' αρχήν προτεραιότητα στην ελευθερία των επιχειρήσεων να διαπραγματεύονται μεταξύ τους επί εμπορικής βάσεως τους όρους σε σχέση με την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών έναντι της ρυθμίσεως και του εκ των προτέρων καθορισμού υποχρεώσεων από τις εθνικές κανονιστικές αρχές και ότι περιορίζεται η εξουσία των αρχών αυτών να επιβάλλουν εκ των προτέρων συγκεκριμένες υποχρεώσεις σε επιχειρήσεις με σημαντική ισχύ στην αγορά [10]. Μεταξύ άλλων, η 14η αιτιολογική σκέψη της οδηγίας περί προσβάσεως τονίζει σε σχέση με τις υποχρεώσεις που επιβάλλει η οδηγία 97/33 στις επιχειρήσεις με σημαντική ισχύ στην αγορά ότι «[α]υτή η σειρά πιθανόν υποχρεώσεων θα πρέπει να διατηρηθεί, αλλά [...] αποτελεί το μέγιστο των υποχρεώσεων που μπορούν να επιβληθούν σε επιχειρήσεις για την αποφυγή περιττών ρυθμίσεων».

67. Ωστόσο, όπως ορθώς τόνισαν μεταξύ άλλων η Επιτροπή, η Mobistar, η Base, η Belgacom καθώς και η IBPT, ακριβώς η δυνατότητα παροχής φορητού αριθμού, όπως τη ρυθμίζει το άρθρο 30 της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας, δεν περιλαμβάνεται ρητώς, βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 3, της οδηγίας περί προσβάσεως, μεταξύ των τομέων ως προς τους οποίους απαγορεύεται στις εθνικές κανονιστικές αρχές να επιβάλλουν εκ των προτέρων τις υποχρεώσεις που μνημονεύουν τα άρθρα 9 έως 13 της οδηγίας περί προσβάσεως σε άλλους φορείς πέραν αυτών οι οποίοι πρέπει να χαρακτηριστούν ως φορείς με σημαντική ισχύ στην αγορά.

68. Φρονώ ότι τα ανωτέρω επιρρωννύουν την άποψη ότι επιτρέπεται στις εθνικές κανονιστικές αρχές, σε σχέση με τη φορητότητα όπως αυτή ρυθμίζεται στην οδηγία περί καθολικής υπηρεσίας, να επιβάλλουν in concreto εκ των προτέρων υποχρεώσεις σε σχέση με την κοστοστρέφεια των τιμών που αφορούν τη φορητότητα και σε φορείς που δεν διαθέτουν σημαντική ισχύ στην αγορά. Όσον αφορά τη θέσπιση περιττών ρυθμίσεων στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, πράγμα που επιδιώκει να αποφύγει το νέο νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η οδηγία περί καθολικής υπηρεσίας, φρονώ ότι έχει ιδιαίτερη σημασία το γεγονός ότι η επίμαχη ρύθμιση δεν προβλέπει τον καθορισμό σταθερής τιμής για το κόστος εγκαταστάσεως, αλλ' απλώς τον καθορισμό, μέσω της εθνικής κανονιστική αρχής, ενός ανώτατου ποσού σε σχέση με το κόστος εγκαταστάσεως και ότι, ως εκ τούτου, δεν αποκλείει τελείως τη δυνατότητα των φορέων να διαπραγματεύονται ελευθέρα μεταξύ τους το ύψος του κόστους εγκαταστάσεως, αλλ' απλώς θέτει ένα (ανώτατο) όριο στο συναφές περιθώριο διαπραγματεύσεων που διαθέτουν.

69. Κατά τα λοιπά, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι υποχρεώσεις που το άρθρο 30 της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας επιβάλλει στα κράτη μέλη σε σχέση με τη φορητότητα αριθμών οριοθετούνται με μεγάλη ευρύτητα.

70. Κατά την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού, τα κράτη μέλη υποχρεώνονται να εξασφαλίζουν ότι όλοι οι συνδρομητές των διαθέσιμων στο κοινό τηλεφωνικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας, μπορούν να διατηρούν τον αριθμό ή τους αριθμούς τους, ανεξαρτήτως της επιχειρήσεως που παρέχει την

10 — Βλ. την 13η αιτιολογική σκέψη της οδηγίας περί προσβάσεως και την 27η αιτιολογική σκέψη της οδηγίας-πλαισίου.

υπηρεσία. Η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού συγκεκριμενοποιεί την υποχρέωση αυτή υπό την έννοια ότι οι εθνικές κανονιστικές αρχές μεριμνούν όπως η τιμολόγηση της διασυνδέσεως για την παροχή φορητού αριθμού είναι κοστοστρεφής —επομένως και το κόστος εγκαταστάσεως— και όπως οι τυχόν άμεσες επιβαρύνσεις των συνδρομητών δεν δρουν αποτρεπτικά. Τέλος, η παράγραφος 3 περιέχει συναφώς μία «αρνητική» διάταξη για τις εθνικές κανονιστικές αρχές, σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπεται στις αρχές αυτές να επιβάλλουν τιμολόγια λιανικής για τη μεταφορά αριθμού κατά τρόπο που να στρεβλώνει τον ανταγωνισμό, όπως π.χ. δια του καθορισμού ειδικών ή κοινών τιμολογίων λιανικής.

71. Ως εκ τούτου, η οδηγία περί καθολικής υπηρεσίας αφήνει στα κράτη μέλη σημαντικό περιθώριο ενεργειών κατά τη μεταφορά των υποχρεώσεών τους σε σχέση με την εξασφάλιση της παροχής φορητών αριθμών.

72. Όσον αφορά συγκεκριμένα τη ρύθμιση του κόστους εγκαταστάσεως, το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας δεν περιέχει κανένα στοιχείο από το οποίο θα μπορούσε να συναχθεί ότι ο εκ των προτέρων καθορισμός ανώτατης τιμής βάσει θεωρητικού μοντέλου ενός αποτελεσματικού φορέα στην οικεία αγορά είναι αντίθετος προς τη διάταξη αυτή ή δεν αποτελεί επαρκές μέσο για την εξασφάλιση της κοστοστρέφειας του κόστους εγκαταστάσεως το οποίο επιτρέπεται να απαιτήσει ο φορέας παροχής από τον λήπτη φορέα.

73. Τέλος, η ερμηνεία, σύμφωνα με την οποία η οδηγία περί καθολικής υπηρεσίας δεν υποχρεώνει όπως η διασύνδεση της παροχής φορητού αριθμού τιμολογείται βάσει του πραγματικού επιμέρους κόστους του εκάστοτε φορέα, αλλά επιτρέπει την εκ προτέρων τιμολόγηση βάσει ενός θεωρητικού υποδείγματος κόστους, βρίσκει επίσης έρεισμα στην 42η αιτιολογική σκέψη, κατά την οποία οι εθνικές κανονιστικές αρχές μπορούν στο πλαίσιο της ασκήσεως των καθηκόντων τους βάσει του άρθρου 30, παράγραφος 2, να λαμβάνουν υπόψη τους και τις τιμές που ισχύουν σε παρεμφερείς αγορές.

74. Βάσει των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα τρία πρώτα προδικαστικά ερωτήματα ότι το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να προβλέπουν ότι οι εθνικές κανονιστικές αρχές καθορίζουν εκ των προτέρων και σε σχέση με όλους τους φορείς ένα ανώτατο ποσό βάσει θεωρητικού μοντέλου ενός αποτελεσματικού φορέα, το οποίο μπορεί να αξιώσει ο φορέας παροχής από τον λήπτη φορέα για την κάλυψη του κόστους εγκαταστάσεως της φορητότητας ανά γραμμή ή αριθμό.

Β — *Επί της ερμηνείας του άρθρου 4 της οδηγίας-πλαισίου (τέταρτο προδικαστικό ερώτημα)*

1. Το αντικείμενο του προδικαστικού ερωτήματος και τα κύρια επιχειρήματα των μετεχόντων στη διαδικασία

75. Όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, το αιτούν δικαστήριο δεν

διαθέτει όλα τα (αριθμητικά) στοιχεία τα οποία έλαβε το IBPT από τους φορείς και βάσει των οποίων καθόρισε το θεωρητικό κόστος ενός αποτελεσματικού φορέα κινητής τηλεφωνίας. Στο πλαίσιο της κύριας δίκης, το IBPT επικαλείται την υποχρέωσή του διασφαλίσεως του απορρήτου βάσει του νόμου της 17ης Ιανουαρίου 2003 που ρυθμίζει το καθεστώς του.

76. Βάσει των ανωτέρω, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν πρέπει να διαθέτει, δυνάμει του άρθρου 4 της οδηγίας-πλαισίου, το σύνολο των πληροφοριών που είναι αναγκαίες για τον έλεγχο του βασίμου προσφυγής κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, περιλαμβανομένων των πληροφοριών οι οποίες είναι εμπιστευτικές βάσει της εθνικής και της κοινοτικής νομοθεσίας περί επιχειρηματικών απορρήτων.

77. Οι μετέχοντες στη διαδικασία [11] συμφωνούν ότι το όργανο που έχει επιφορτιστεί, βάσει του άρθρου 4 της οδηγίας-πλαισίου, με την εκδίκαση προσφυγών πρέπει να διαθέτει όλες τις πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την εξέταση της προσφυγής κατά αποφάσεως της εθνικής κανονιστικής αρχής, και δη και τις εμπιστευτικές, προκειμένου να μπορεί να αποφανθεί επί του βασίμου προσφυγής. Εντούτοις, το δικαστήριο που έχει επιληφθεί της υποθέσεως πρέπει να διασφαλίζει την προστασία των εμπιστευτικών πληροφοριών και των επιχειρηματικών απορρήτων και να την εναρμονίζει, στο πλαίσιο του εθνικού δικονομικού δικαίου, με τις απαιτήσεις της παροχής αποτελεσματικής ένδικης προστασίας καθώς και με το δικαίωμα άμυνας των διαδίκων. Μεταξύ άλλων, οι μετέχοντες στη διαδικασία τονίζουν ότι υπάρχει η δυνατότητα να περιοριστεί η πρόσβαση των διαδίκων στις πληροφορίες που έχουν εμπιστευτικό χαρακτήρα.

78. Το IBPT υποστηρίζει επίσης ότι ήταν εφεκτικό, σε σχέση με τη διαβίβαση των οικείων πληροφοριών, στο αιτούν δικαστήριο λόγω της υποχρεώσεώς του διασφαλίσεως του απορρήτου, ότι θα συμμορφωνόταν προς διάταξη ή διαταγή που θα εξέδιδε το δικαστήριο προς τον σκοπό αυτόν.

2. Εκτίμηση

79. Κατά το άρθρο 4 της οδηγίας-πλαισίου, πρέπει, όπως επίσης προκύπτει από την 12η αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, κάθε μέρος το οποίο επηρεάζεται από απόφαση εθνικής κανονιστικής αρχής να έχει το δικαίωμα αποτελεσματικής ασκήσεως προσφυγής κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον ανεξαρτήτου οργάνου προσφυγής.

80. Το άρθρο 5 της οδηγίας-πλαισίου περιέχει ρυθμίσεις σχετικά με τη διάθεση πληροφοριών στις εθνικές κανονιστικές αρχές και στην Επιτροπή, πλην όμως δεν υπάρχει συναφώς ρητή ρύθμιση σε σχέση με τα όργανα προσφυγών τα οποία —όπως είναι στην υπό κρίση υπόθεση το αιτούν δικαστήριο— είναι αρμόδια βάσει της εθνικής νομοθεσίας να ελέγχουν τις αποφάσεις των

11 — Η Λιθουανική Κυβέρνηση δεν διατύπωσε παρατηρήσεις επί του ερωτήματος αυτού.

εθνικών κανονιστικών αρχών. Ωστόσο, όπως ορθώς τόνισαν οι μετέχοντες στη διαδικασία, η εξασφάλιση αυτού του δικαιώματος παροχής αποτελεσματικής ένδικης προστασίας κατ' αποφάσεων των εθνικών κανονιστικών αρχών προϋποθέτει ότι το όργανο εκδικάσεως της προσφυγής —όπως και οι εθνικές κανονιστικές αρχές βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 1, καθώς και η Επιτροπή βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας— μπορεί κατ' αρχήν να έχει στη διάθεσή του όλες τις πληροφορίες που είναι αναγκαίες προκειμένου να αποφανθεί λυσιτελώς επί του βασίμου μιας προσφυγής.

81. Όσον αφορά τη διάθεση πληροφοριών οι οποίες θεωρούνται εμπιστευτικές σύμφωνα με τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες περί επιχειρηματικού απορρήτου, το άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας-πλαισίου προβλέπει ότι η Επιτροπή και οι ενδιαφερόμενες εθνικές κανονιστικές αρχές εξασφαλίζουν την εμπιστευτικότητα αυτή. Επιπλέον, τα κράτη μέλη υποχρεούνται βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 4, της οδηγίας-πλαισίου να τηρούν τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες περί επιχειρηματικού απορρήτου.

82. Επομένως, βάσει των ανωτέρω διατάξεων η εμπιστευτικότητα των πληροφοριών δεν έχει ως αποτέλεσμα ότι αυτές δεν μπορούν να τεθούν στη διάθεση των εθνικών κανονιστικών αρχών ή της Επιτροπής. Αντιθέτως, οι αρχές αυτές και η Επιτροπή οφείλουν να εξασφαλίζουν την «εμπιστευτικότητα αυτή».

83. Φρονώ ότι ο κανόνας αυτός μπορεί να μεταφερθεί και σε διαδικασίες ενώπιον των εθνικών οργάνων προσφυγής. Επομένως, τα όργανα αυτά πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους τις πληροφορίες που είναι αναγκαίες προκειμένου να ανταποκριθούν στα καθήκοντά τους, ήτοι στην παροχή αποτελεσματικής ένδικης προστασίας κατ' αποφάσεων των εθνικών κανονιστικών αρχών και στην περίπτωση που πρόκειται για πληροφορίες οι οποίες βάσει των κοινοτικών ή των εθνικών κανόνων θεωρούνται εμπιστευτικές. Ωστόσο, τα όργανα αυτά πρέπει να εξασφαλίσουν την εμπιστευτικότητα αυτή.

84. Εθνική ρύθμιση η οποία απαγορεύει σε εθνικό όργανο εκδικάσεως της προσφυγής να ζητήσει εμπιστευτικές πληροφορίες από εθνική κανονιστική αρχή, που είναι αναγκαίες για την έκδοση αποφάσεως επί προσφυγής, θα ήταν ως εκ τούτου ασυμβίβαστη με το δικαίωμα παροχής αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, όπως το κατοχυρώνει το άρθρο 4 της οδηγίας-πλαισίου.

85. Επιπλέον, φρονώ ότι εθνικοί κανόνες με το περιεχόμενο αυτό, οι οποίοι ρυθμίζουν βάσει του άρθρου 4 της οδηγίας-πλαισίου τις λεπτομέρειες της διαδικασίας ενώπιον εθνικού οργάνου προσφυγής, ακόμη και στην περίπτωση που ο καθορισμός των διαδικαστικών αυτών λεπτομερειών εναπόκειται κατ' αρχήν στην εσωτερική νομοθεσία εκάστου κράτους μέλους, θα αντέβαιναν και προς την αρχή της αποτελεσματικότητας

στον βαθμό που καθιστούν πρακτικά ανέφικτη ή υπέρμετρα δυσχερή την παροχή πραγματικής και αποτελεσματικής ένδικης προστασίας κατά αποφάσεων της εθνικής κανονιστικής αρχής [12].

86. Επομένως, το εθνικό όργανο εκδικάσεως της προσφυγής —ήτοι εν προκειμένω το αιτούν δικαστήριο— θα έπρεπε να μην εφαρμόσει τους κανόνες της εθνικής νομοθεσίας οι οποίοι διέπουν την εμπιστευτικότητα, ήτοι τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες, κατά το μέτρο που απαγορεύουν την παροχή εμπιστευτικών πληροφοριών που είναι απαραίτητες προκειμένου να αποφανθεί λυσιτελώς επί του βασίμου της προσφυγής [13].

87. Ωστόσο, μία τέτοια διχογνωμία δεν θα μπορούσε σε καμία περίπτωση να τεθεί με την οξύτητα αυτή στο πλαίσιο της κύριας δίκης, διότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, το άρθρο 23 του νόμου της 17ης Ιανουαρίου 2003 περί του καθεστώτος που διέπει το IBPT, το οποίο επικαλέστηκε αρχικώς το IBPT ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, υποχρεώνει το IBPT, ήτοι το διοικητικό συμβούλιό του, κατά τρόπο μάλλον γενικό να διαφυλάττει τα επιχειρηματικά μυστικά έναντι τρίτων και την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών που διαβιβάζουν οι επιχειρήσεις, χωρίς να τίθεται ειδικώς το ζήτημα της προσκομίσεως των οικείων πληροφοριών στο όργανο εκδικάσεως της προσφυγής. Το IBPT έχει δηλώσει ότι είναι πρόθυμο να συμμορφωθεί με αντίστοιχη διαταγή του αιτούντος δικαστηρίου για την προσκόμιση των επίμαχων εμπιστευτικών πληροφοριών.

88. Κατά τα λοιπά εναπόκειται, όπως υποστήριξαν οι περισσότεροι εκ των μετεχόντων στη διαδικασία, στο όργανο εκδικάσεως της προσφυγής —ήτοι εν προκειμένω στο αιτούν δικαστήριο— να λάβει στο πλαίσιο της εκκρεμούς ενώπιόν του δίκης τα μέτρα που ενδείκνυνται προκειμένου να εναρμονίσει τις απαιτήσεις της παροχής αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, ήτοι το συμφέρον λυσιτελούς ελέγχου του βασίμου μιας προσφυγής, με τις απαιτήσεις της διαφυλάξεως του επιχειρηματικού απορρήτου [14].

89. Στην υπό κρίση υπόθεση, το αιτούν δικαστήριο μπορεί π.χ. να διατάξει την προσκόμιση όλων των πληροφοριακών στοιχείων που είναι αναγκαία προκειμένου να αποφανθεί λυσιτελώς επί του βασίμου της εκκρεμούς ενώπιόν του προσφυγής κατά της αποφάσεως της εθνικής κανονιστικής αρχής και —κατά το μέτρο που είναι αναγκαίο για την προστασία των εμπιστευτικών πληροφοριών και λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τα δικαιώματα άμυνας των μετεχόντων στη διαδικασία— να εξασφαλίσει την εμπιστευτικότητα των οικείων πληροφοριών ενδεχομένως και έναντι των μετεχόντων στη διαδικασία.

12 — Βλ. μεταξύ άλλων τις αποφάσεις της 10ης Απριλίου 2003, C-276/01, Steffensen (Συλλογή 2003, σ. I-3735, σκέψη 60), της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, C-453/99, Courage και Crehan (Συλλογή 2001, σ. I-6297, σκέψη 29) και της 24ης Σεπτεμβρίου 2002, C-255/00, Grundig Italiana (Συλλογή 2002, σ. I-8003, σκέψη 33).

13 — Βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 1995, C-312/93, Peterbroeck (Συλλογή 1995, σ. I-4599, σκέψεις 13 και 21).

14 — Βλ., μεταξύ άλλων, σχετικά με την προστασία εμπιστευτικών στοιχείων τις αποφάσεις της 11ης Δεκεμβρίου 1985, 110/84, Hillegom (Συλλογή 1985, σ. 3947, σκέψη 33) και της 29ης Οκτωβρίου 1980, 209/78 έως 215/78 και 218/78, Heintz van Landewyk (Συλλογή 1980, σ. 3125, σκέψη 46) καθώς και την απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Σεπτεμβρίου 1996, T-353/94, Postbank NV κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. II-921, σκέψη 69).

90. Βάσει των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα ότι το άρθρο 4 της οδηγίας-πλαισίου πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το αρμόδιο όργανο εκδικάσεως της προσφυγής πρέπει να διαθέτει για την έκδοση αποφάσεως επί της προσφυγής το σύνολο των πληροφοριών που είναι αναγκαίες προκειμένου να μπορεί να εξετάσει λυσιτελώς το βάσιμο της προσφυγής, περιλαμβανομένων των εμπιστευτικών πληροφοριών βάσει των οποίων η εθνική κανονιστική αρχή εξέδωσε την απόφασή της η οποία αποτελεί αντικείμενο της προσφυγής. Στο όργανο εκδικάσεως της προσφυγής εναπόκειται να διασφαλίσει την εμπιστευτικότητα των οικείων πληροφοριών λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα στο πλαίσιο της εκκρεμούς ενώπιόν του δίκης.

V — Πρόταση

91. Βάσει των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει ως εξής στα προδικαστικά ερωτήματα:

1. Το άρθρο 30, παράγραφος 2, της οδηγίας περί καθολικής υπηρεσίας (οδηγία 2002/22/ΕΚ) δεν απαγορεύει στα κράτη μέλη να προβλέπουν ότι η εθνική κανονιστική αρχή καθορίζει εκ των προτέρων και σε σχέση με όλους τους φορείς ένα ανώτατο ποσό, βάσει θεωρητικού μοντέλου ενός αποτελεσματικού φορέα, το οποίο μπορεί να απαιτήσει ο φορέας παροχής από τον λήπτη φορέα για την κάλυψη του κόστους εγκαταστάσεως της φορητότητας ανά γραμμή ή αριθμό.

2. Το άρθρο 4 της οδηγίας-πλαισίου (οδηγία 2002/21/ΕΚ) πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το αρμόδιο όργανο εκδικάσεως της προσφυγής πρέπει να έχει στη διάθεσή του για την έκδοση αποφάσεως επί της προσφυγής το σύνολο των πληροφοριών που είναι αναγκαίες προκειμένου να μπορεί να εξετάσει λυσιτελώς το βάσιμο προσφυγής, περιλαμβανομένων των εμπιστευτικών πληροφοριών βάσει των οποίων η εθνική κανονιστική αρχή εξέδωσε την απόφασή της η οποία αποτελεί αντικείμενο της προσφυγής. Στο όργανο εκδικάσεως της προσφυγής εναπόκειται να διασφαλίσει την εμπιστευτικότητα των οικείων πληροφοριών λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα στο πλαίσιο της εκκρεμούς ενώπιόν του δίκης.